

ПАМ'ЯТІ ЛЕВА МИКОЛАЙОВИЧА ДЕЛОНЕ

(1991 – 1969 РР.)

Л.М.Делоне зробив великий внесок в цитологічні дослідження, розробив порівняльно - каріологічний метод в систематиці рослин. Він відкрив явище паралелізму мінливості природних і експериментальних мутацій. Ним впроваджений термін “каріотип”.

Л.М. Делоне народився 11 травня 1891 р. в м. Санкт-Петербург. Закінчив Київський університет в 1919 році, де, ще студентом, працював під керівництвом видатного ботаніка і цитолога, академіка С.Г.Навашина В 1919-1925 рр. він працював в Тбіліському ботанічному саду, з 1925 р. - в Науково-дослідному інституті селекції тресту “Главсахар” у Києві. У 1928-1933 рр. завідував кафедрою генетики Маслівського інституту селекції і насінництва, в 1933-1948 рр. - кафедрою ботаніки Харківського

сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, одночасно з 1946 року - в НДІ генетики та селекції АН УРСР (з 1956 р. Український інститут рослинництва, селекції і генетики).

За поданням Президії відділу біологічних наук АН СРСР (5 березня 1937 р.) Л.М.Делоне була надана вчена ступінь доктора біологічних наук без захисту дисертації, за сукупністю друкованих праць. Тоді ж він був затверджений ВАК’ом у вченому званні професора з селекції і насінництва.

Л.М.Делоне є піонером радіаційної генетики. Разом з академіком О.А. Сапегіним він організував дослідження з радіаційної селекції та практичного одержання мутацій озимої пшениці, одержавши форми з підвищеною озерненістю, скоростиглістю, стійкістю проти вилягання та імунністю проти ураження іржею. Він, разом з В.І.Дідусем обґрунтував метод внутрішньосортного добору мутантів в лінійних сортах самозапилювачів. Створив (в співавторстві) сорти пшениці Харківська 4 та Харківська 4 покращена.

Л.М.Делоне разом з М.М.Гришком є автором одного з перших в Україні і кращого на той час підручника “Курс генетики” (1938 р.).

З 1956 року він завідував відділом агроєкології і рослинних ресурсів. Під його керівництвом проводився збір та вивчення світових колекцій озимої та ярої пшениці, ячменю, вівса, кукурудзи та квасолі. Відділ виконував функції координатора робіт з світовими ресурсами рослин в УРСР, періодично друкував каталоги зразків та щорічно розсилав біля 2000 зразків насіння навчальним та дослідним установам України і за її межі.

Л.М. Делоне активно працював у Товаристві з розповсюдження політичних і наукових знань, був членом Ботанічного і Сільськогосподарського товариств. У 1967 році він увійшов у число організаторів і став членом Оргкомітету Всесоюзного Товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І.Вавилова, був обраний в члени президії.

Л.М. Делоне завжди був готовий поділитись ідеями, багатим науковим і життєвим досвідом. Його учнями були такі відомі генетики й селекціонери як В.І. Дідусь, Ф.Г. Кириченко, В.М. Ремесло, П.Х. Гаркавий, П.К. Шкварников, А.В. Пухальский і ряд інших.

Лев Миколайович Делоне пішов з життя 1 грудня 1969 р., залишаючись і сьогодні класиком і гордістю вітчизняної науки.

Основні наукові праці Л.М. Делоне

Преобразование клеточного ядра в наследственной изменчивости // Труды сільськогосподарської ботаніки, 1926. – Т.1.- 24 с.

Опыты по рентгенизации культурных растений, I Пшеницы // Труды научного института селекции. – Киев, 1928. – Т.4.- С.1-16.

Resultate eines dreijährigen Rontgenversuches mit Weizen // Zuchter, 1931. – Н.5. – S. 129-137.

Наследственность и изменчивость сельскохозяйственных растений . - М.-Л.: Сельхозгиз, 1934.- 96 с.

Экспериментальное получение мутаций у пшениц: Некоторые данные о спонтанном мутировании в чистых линиях у пшениц. – Харків: Держсільгоспвидав, 1934. – С. 1-56.

Наследственность и изменчивость сельскохозяйственных растений . - М.-Л.: Сельхозгиз, 1936.- 128 с. – Изд. 2-е.

Курс генетики (соавтор Н.Н. Гришко). – М.: Сельхозгиз, 1938. – 375 с.

Эффективность внутрисортного улучшающего отбора в линейных сортах самоопылителей (соавтор В.И. Дидусь) // Сборник работ по селекции и семеноводству / Харьковская госселекстанция, 1947 – С. 211-219.

Селекция зимостойких сортов озимой пшеницы на Украине (соавтор В.Я. Юрьев). – Методы селекции зимостойких пшениц. – М.: Сельхозгиз, 1962. – С. 24-33.

Світові ресурси озимої пшениці та їх використання для створення нових сортів (соавтор С.В. Рабінович) / Вісник сільськогосподарської науки. – К., 1965. - №4. – С. 38-44.

В.К. Рябчун

Керівник Національного центру генетичних ресурсів рослин України, кандидат біологічних наук

І.А. Гур'єва

Кандидат сільськогосподарських наук